

Fără a aduce nimic deosebit pentru cunoașterea ansamblului învățăturilor epicureice, inscripția din Oinoanda constituie un document grăitor pentru maniera critică și polemică în care era predată filozofia în primele secole ale erei noastre. Anumite apropieri față de peripatetism și chiar și de stoicism dovedesc primejdia eclectismului greu de evitat chiar și pentru cei mai convingși filozofi materialști.

A. Piatkowski

ANAXIMENIS *Ars rhetorica, quae vulgo fertur Aristotelis ad Alexandrum*, edidit Manfred Fuhrmann, Leipzig, Teubner, 1966, XLVIII + 114 p.

Textul acestui tratat a mai fost editat o singură dată după 1900 (H. Rackham, Loeb Classical Library, Londra, 1937), lucru de mirare, dacă luăm în considerare importante date asupra, teoriei politice și asupra retoricii pe care acesta le conține. Nu putem, deci, decât să salutăm apariția, sub auspiciile casei Teubner, a acestei ediții.

În prima parte a prefeței autorul trece în revistă cu amănunțime manuscrisele și edițiile acestui text. Apoi urmează o analiză clară a celor două mari familii de manuscrise (*a* și *b*), care provin din arhetip, un ms., probabil în minuscule, din sec. XIII.

Dat fiind că mss. grecești din familia *a* datează din jurul lui 1425, iar cele din familia *b* nu depășesc jumătatea secolului al XIV-lea, o deosebită importanță o au cele două traduceri latine (α și β) ale tratatului, datate cca. 1300. Acestea, strins legate, poate printr-un singur intermediar ipotetic (ρ), de arhetipul *b*, dau, uneori, indicații interesante pentru stabilirea textului grec.

Stinger ca poziție, papirusul Hibeh 26 (editat de Grenfell și Hunt în 1906) este anterior arhetipului cu cel puțin șaisprezece secole. Chiar și așa stînd lucrurile, el nu poate fi adus în comparație decât cu intermitențe și pentru o porțiune relativ mică a textului (1, 13—2, 28). Diferențele dintre papirus și arhetip îl silesc pe Fuhrmann să presupună o deosebită frecvență a omisiunilor și a coruptelelor și să accentueze necesitatea unor repetate intervenții în text ale editorului.

Noi probleme le ridică unele interpolări care par să fi intervenit în mss. Față de acestea Fuhrmann se arată în genere mai precaut, folosind mai ales observații în aparatul critic.

Textul este precedat de lista lucrărilor care se referă la tratat, iar la sfîrșitul volumului apar indicii de nume proprii și de termeni mai importanți pentru teoriile politice și retorice pe care acesta le conține.

Obiecția fundamentală pe care o aducem acestei ediții este lipsa de delimitare metodologică între stabilirea și interpretarea textului. Continînd linia edițiilor lui Spengel¹ printr-o serie de noi intervenții, uneori sugerate de critici ai secolului trecut (Kayser, Sauppe), autorul modifică poate prea des textul atestat de mss., în numele unei clarități și al unei echilibrări a frazelor originale, care sînt departe de a fi demonstrate.

Considerăm discutabile următoarele modificări:

I. Adăugiri față de mss.

Kayser propunea următorul text pentru cap. 4, 10: ἐφ'ὅς τῶν ἀδικημάτων οἱ τε νόμοι τὰς τιμωρίας ἔταξαν καὶ ἐφ'ὅς οἱ δικασταὶ τὰς ζημίας τιμῶσι. Nu credem însă că Fuhrmann

¹ Prima ediție: Anaximenis *Ars rhetorica* rec. et illustr. L. Spengel, *Computatorium litterarum*, Turici et Vitoduri, 1844; a doua ediție: *Rhetores Graeci*, ex rec. L. Spengel, Leipzig, Teubner, 1853—1856.

are dreptate să preia această sugestie, pentru că nu este de loc simplă introducerea lui «ἐφ' ὅς», după cum o arată τε... καί, care leagă pe νόμοι de δικάσαι și nu doi membri începînd cu ἐφ' ὅς.

După Sauppe, Fuhrmann redă astfel 6, 3: προκαταλήψεις καὶ αἰτήματα καὶ παλλιλλογίαι «καὶ ἀστειολογίαι» καὶ μῆκος λόγου καὶ μητριότης μήκους καὶ βραχυλογία καὶ ἐρμηνεῖα... Analog cu acest pasaj apare și 7, 2: ἐπιθετοὶ δὲ «δῶξαι τοῦ λέγοντος», μάρτυρες βάσανοι ὄρκοι, unde mss. au... ὄρκοι βάσανοι. Aceste două modificări presupun o perfectă coerență și un echilibru exact în originalul textului (probabil în baza caracterului de manual al acestuia), și de aici rezultă automat că orice stricare a ordinii este o greșeală a copiștilor, deci un loc de emendat. Fuhrmann, acceptînd principiul, continuă această tendință: 28,2 καὶ γὰρ τὸ δίκαιον «καὶ τὸ νόμιμον» καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὰ λοιπὰ αὐτὰ τε ἴσμεν... 28, 3 ὁμοιοτρόπως δὲ τούτοις τὰς τε πλίστεις καὶ τὰς προκαταλήψεις καὶ τὰ παρὰ τῶν ἀκούοντων αἰτήματα καὶ τὰς παλλιλλογίας καὶ τὰς ἀστειολογίας καὶ τὰ μήκη τῶν λόγων καὶ τῆς ἐρμηνεῖας τὴν σύνθεσιν ἄπασαν ἴσμεν. Dacă punem în paralel pasajul 6, 3, citat deja, cu cel din 28, 3, urmînd cu rigurozitate principiul amintit al celor doi editori, ar trebui să inserăm noțiunea de πλίστεις în primul și cea de βραχυλογία în al doilea pasaj, pentru a avea în adevăr lista completă a mijloacelor tratate. Exagerarea aceasta ne folosește în combaterea principiului conform cu care o listă, o dată fixată, trebuie să fi fost respectată și reluată întocmai cu fiecare ocazie. Acesta este motivul pentru care credem că în 28, 2 «τὸ νόμιμον» poate să fi fost integrat în τὰ λοιπὰ, deși, în genere, el apare pe locul al doilea în enumerări.

Alte cazuri mai speciale sint:

1, 20 δεῖ δὲ λαμβάνειν εἰς τοὺς λόγους «ὡς ἐκ» τῶν προειρημένων καὶ ἐκ τοῦ συμφέροντος ἀνὸς ὑπάρχει τι... Aici credem că τοὺς λόγους τῶν προειρημένων (mss.) înseamnă «în tipuri de expresie de cele amintite», adică folosite în cadrul unei teme (τὸ δίκαιον de ex.), în argumentări ἐκ τῶν ὁμοίων, ἐκ τῶν ἐναντίων și ἐκ τῶν κεκρμένων, deci «ὡς ἐκ» nu este necesar.

În 7, 8 ἐπιδεικνυε... , εἰ δὲ μὴ «τὰ» ὅμοια τούτῳ, schimbarea se face în baza lui 7, 7 ὅτι τὰ τούτῳ τῷ πράγματι ὅμοια... și a lui 7, 9 ἀπὸ τῶν ὁμοίων τὰ εἰθισμένα, deși în ultimele pasaje este vorba de precizări, reprezentate în mod normal prin forme cu ἄρτιον, pe cînd în primul caz generalizarea ar fi mai bine reprezentată prin lipsa de definire care există în textul mss. 36, 7 τῷ μὲν οὖν μῆτε εὐ μῆτε κακῶς διακειμένῳ ἐκ τούτων ἐν τοῖς δικάσαις τὴν εὐνοίαν ποριστόν τὸν δὲ διαβεβλημένον, ἐὰν μὲν ἐκ τοῦ παροισχυμένου χρόνου «περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπου» αἱ διαβολαὶ ᾄσιν «ἧ» περὶ τὸν λόγον, ἴσμεν ὡς δεῖ τὰ τοιαῦτα λυεῖν ἐκ τῶν προτέρων ἐὰν δὲ ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπου, ἀναγκαῖον διαβεβλησθαι...

Am citat un loc mai întins, dat fiind că în acest punct intervenția lui Fuhrmann este mai energică decît de obicei. Mss. dau τῷ δὲ διαβεβλημένῳ, ceea ce corespunde perfect cu τῷ μὲν... anterior. Schimbarea, argumentată prin apropierea cu 29, 10 (la distanță de 20 de pagini de text!), unde apare τοὺς δὲ διαβεβλημένους ἀναγκαῖον..., este incorectă, pentru că aici ἀναγκαῖον imediat următor determină în mod necesar un acuzativ cu infinitiv, pe cînd în locul în discuție δεῖ este mult mai departe decît influența primului membru al opoziției. În al doilea rînd introducerea celorlalte cuvinte este din nou o interpretare abuzivă, și anume περὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπου se referă strict la situația de moment din proces, fiind analizate imediat după aceea variantele posibile ale calomniilor în acest caz, ceea ce reduce verosimilitatea apariției în locul respectiv a expresiei discutate.

Un alt grup de observații îl vom dedica tendinței de a presupune lipsa unui δεῖ {ca regent al unui verb dicendi. În text tonul profesoral este cel obișnuit și preceptele sint marcate prin imperative, adjective verbale în -τέον, sau verbe ca χρή și δεῖ. Δεῖ apare în pasajele 2, 15; 22, 3; 22, 32. Presupunînd lipsa lui acolo unde în mss. nu există un verb de necesitate, Spengel (pentru 2, 35), Halm (pentru 32, 7) și după ei Fuhrmann în toate celelalte cazuri (22, 5; 22, 6;

28, 1), îl introduc, sprijinindu-se în unele cazuri pe un δὲ învecinat, (2, 35; 28, 1; 32, 7). Situația nu este însă chiar atât de limpede, și am bănuî că ar fi mai degrabă vorba de o elipsă originară a unui verb de acest gen, sigură pentru pasajele 22, 5 și 22, 6, unde contextul hortativ este mai pregnant, posibilă și în restul cazurilor prin faptul că și din contradicția dintre varianta latină β, care dă un *oportet* și restul mss. am putea suspecta o tendință de întregire din partea traducătorului.

II. Eliminări față de mss.

Destul de des apare și eliminarea unor pasaje sau cuvinte, fără argumente decisive în privința interpolării.

Nemotivată, eliminarea din 5, 2 σκοπεῖν ἐν τῷ παροιχομένῳ χρόνῳ εἰ τῷ πρῶτόν τις φίλος γενόμενος πάλιν ἐχθρὸς ἐγένετο καὶ πάλιν φίλος τῷ αὐτῷ τούτῳ, ἢ τι ἄλλο {ἐναντίον ἢ εἰς μοχθηρίαν φέρων} ἐπραξεν ἢ ἐτι πράξειεν ἄν... poate fi un exemplu de intervenție grăbită, pentru că dubla formulă eliminată se încadrează perfect în argumentul «evoluziei contradictorii și degradante» studiat în pasaj.

30, 1 ἀναγκαῖον ἡμᾶς ἐστὶν ἢ τὰς προγεγενημένας πράξεις ἀπαγγέλλειν ἢ ἀναμνησκαῖν, ἢ τὰς νῦν οὐσας {μερζόντας} δηλοῦν, ἢ τὰς μελλούσας γενήσεσθαι προλέγειν. Emendarea era propusă deja de către Spengel, pe care Fuhrmann simte nevoia să-l justifice: *cum praeceptum argumenta partiendi inepte e cap. 22 huc illatum sit*. Inepte nu este însă, în fapt, decît o judecată de valoare perfect discutabilă. Prin astfel de încercări de a ajunge la textul autorului nu prin textul mss., ci mai degrabă peste acesta, orice editor riscă să-și facă și să insufle o imagine deformată asupra originalului.

35, 8 οὐ γὰρ εἰκόδς φανῆναι τοὺς τοιούτους καλοὺς ἢ ἀγαθοὺς {εἶναι} ἐκ μοχθηρῶν προγόνων γεγονότας. Acceptînd astfel în text o altă propunere făcută de Spengel în aparatul critic, Fuhrmann presupune în aparatul său critic necesitatea unei schimbări de locuri între εἶναι și φανῆναι. Dar această interpretare, menită să elimine un aparent pleonasm φανῆναι|εἶναι, nu ține seama de faptul că opoziția esențială este εἶναι|γεγονότας: «căci nu pare verosimil ca oameni din aceștia, care provin din înaintași vicioși, să fie desăvîrșiți». Fiecare termen își are astfel locul său: εἰκόδς reprezentînd verosimilitatea retorică, φανῆναι impresia asupra publicului, γεγονότας rezultatul procesului discutat, iar εἶναι cumulează rolul de a arăta și *status praesens* și realitatea.

III. Cruz philologica apare în această ediție cu o uzurîntă demnă de mirare:

5, 3 ὡσαύτως δὲ δρα καὶ εἰ τι † εἰπὼν νῦν λέγει ἐναντίον τοῖς πρότερον αὐτῷ εἰρημένους, ἢ εἰ τι εἴποι ἐναντίον τοῖς λεγομένοις ἢ τοῖς πρότερον εἰρημένοις †. Dacă luăm în considerație *fontăala* mss.: εἴποι CN, εἶπεν F, εἶποιεν U H'P, corectura εἴποι ἄν (H, Halm, Sauppe), care se susține perfect în context, are avantajul de a clarifica întreg pasajul ².

6, 3 χρῆσιμώταται δὲ εἰσὶν ἐν ταῖς κατηγορίαις καὶ ταῖς ἀπολογίαις. † ταῦτα γὰρ πλείστων ἀντιλογίας δέονται †. Îndoieli asupra lecțiunii au avut și Halm (care încerca αιτιολογίας) și Kayser, care elimina locul pus de Fuhrmann între *crucēs*. Dar dacă apropiem sensul acestui fragment de 36, 1 λοιπὸν δὲ ἐστὶν ἡμῖν εἶδος τὸ τε κατηγορικὸν καὶ τὸ ἀπολογικὸν καὶ τὸ ἐξεταστικὸν, pentru a vedea apropierea acestor categorii, și de 37, 1 τὸ δὲ ἐξεταστικὸν εἶδος... μάλιστα πρὸς τὰς ἀντιλογίας χρῆσιμὸν ἐστὶν, pare probabil că textul nu are nevoie de corectări, fiind menționate, doar în treacăt, «contestațiile», fără a fi tratate mai pe larg.

Frazei 9, 1 τεκμήρια δὲ ἐστὶν, † δὲ ἄν ἐναντίως ἢ πεπραγμένα τῷ περι οὐ ὁ λόγος †, καὶ δσα ὁ λόγος αὐτῷ ἐναντιοῦται îi corespunde în aparatul critic *haud scio an recte, cum modus euen-*

² Sensul fiind: «De asemeni vezi și dacă, după ce a spus ceva, acum vorbește împotriva celor afirmate de el mai înainte, sau dacă ar fi posibil să spună ceva împotriva celor pe care le spune, sau a celor pe care le-a spus deja».

tualis definitioni minime aptus sil. Dar nuanța de eventualitate, de nesiguranță, adusă de acest conjunctiv în prima parte a definiției poate sublinia realitatea celei de a doua, deci am prefera să tragem concluzia că prima variantă i-a părut autorului grec mai rară și mai problematică, decît să punem pasajul sub semn de întrebare.

18, 14 ἐγὼ δ' οἶμαι δεῖν τοὺς ἐμοὺς λόγους παρ' ἐμοῦ πυθάνεσθαι, ἀλλὰ μὴ παρὰ τούτου, † εἰ καὶ ταῦθ' οὗτος προδιέσσυρε λέγων, ἃ φημι οὐ μικρὰ σημεῖα εἶναι † τοῦ μηδὲν ὑγιᾶς τούτου λέγειν. Obiecțiile lui Fuhrmann sună astfel: *non intellego quid sibi velit nuntiatum concessivum ei καὶ etc., nec quid significet pluralis ταῦθ'... ἃ... μικρὰ σημεῖα.* Ținînd însă seama că presupusul avocat al apărării își folosește totuși argumentele, *δεξί* (ei καὶ) acestea au fost deja atacate de acuzator, și că pluralul neutru este concretizarea generalității din toți logour, rezultă că textul se poate păstra, chiar dacă limpezimea lui nu este desăvirgîtă.

23, 1 δευτέρα δὲ (sc. θέσις ὀνομάτων) † ἀπὸ ἀφώνου ἀρξάμενον εἰς ἄφωνον τελευτᾶν †. Corectura lui Usener (ἀρξόμενον) este mult mai ușor de admis decît o modificare ca *fort. scrib.* εἰς ἄφωνον τελευτᾶν καὶ ἀπὸ ἀφώνου ἀρχεσθαι, în special într-un context în care autorul caută formule variate, fără a evita o oarecare pompă. În orice caz însă, notarea cu semnul desperării este exagerată.

29, 13 καὶ † ῥητέον, ὡς ἀδίκως ἡ κρίσις † ἐγένετο καὶ ὡς ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κατεστασιασθημεν. Spengel, în comentariu, încerca o dezvoltare, în numele clarității, καὶ «εἰ μὲν ἐγένετο» ῥητέον... Fuhrmann supralicitează din nou, propunînd în aparat *fort. scrib.* καὶ εἰ μὲν ἡ κρίσις ἐγένετο, ἡ ῥητέον ὡς ἀδίκως ἐγένετο etc... Ambele încercări ne par inutile, pentru că exprimarea, mai rapidă decît de obicei, este perfect inteligibilă.

IV. Modificări în text fără o motivare stringentă.

Mss. dau: 3, 6 ἀποφαίνων... πολλὰ γεγενῆσθαι κατὰ ἡ ἀγαθὰ, și nu vedem de ce editorul modifică în γεγενημένα, de vreme ce ἀποφαίνω se întrebuintează la fel de bine și cu infinitivul și cu participiul.

13, 4 τοὺς μὲν οὖν ἐλέγχους ἐκ τούτων καὶ ἐκ τῶν τούτοις ὁμοιοτρόπων «πολλοὺς» ποιήσομεν. În mss. grecești apare ποιησόμεθα. Versiunile latine au însă *multos faciemus*. Argumentul lui Fuhrmann pentru a justifica emendarea îl constituie compararea locului acestuia cu pasajele învecinate 8, 14 (πολλὰ ληψόμεθα); 10, 3 (πλεῖστα ποιήσεις); 11, 6 (ἄριστα χρησόμεθα); și 12, 2 (πολλὰ δὲ ποιήσομεν σημεῖα...). Verificînd însă argumentele, constatăm în primul rînd că ποιέω apare într-un context similar (36, 16) tot la mediu — σωματοειδεις ποιησόμεθα mss... Și aici însă, Fuhrmann a modificat textul în ποιήσομεν tocmai și numai pe baza pasajului din 13, 4. În al doilea rînd, variantele latine α și β nu ar fi putut reda mai precis un ποιησόμεθα, pasajele citate în sprijin, imediat precedente, fiind exact elementul care să justifice, prin inerție, un *multos faciemus* care să nu traducă un πολλοὺς ποιήσομεν ci un ποιησόμεθα. Oricum, chiar admitînd că pentru 13, 4 discuția rămîne deschisă, în privința locului din 36, 16, unde nici măcar variantele latine nu sînt invocate ca argument, emendarea nu se susține în nici un fel.

18, 12 καὶ γὰρ κἄν πάνυ ἰσχυρὰ ἦ τὰ προκατειλημμένα, οὐχ ὁμοίως φαίνεται μεγάλη τοῖς ἤδη προακηκούσιν. Mss. poartă προδιαβεβλημένα. Deja Spengel propunea simplu διαβεβλημένα, avînd impresia că *προ-* este în «double emploi» cu προακηκούσιν. Și mai riscată se arată a fi intervenția lui Fuhrmann, care schimbă complet termenul cu ajutorul unui paragraf învecinat (18, 14), unde apar însă ambii termeni în discuție — προκατέλαβέ μου τὸν λόγον καὶ προδιέβαλεν, — deci locul acesta nu poate constitui în sine nici un argument pentru excluderea unuia dintre ei. Mai mult decît atît, întreg pasajul (18, 11—14) subliniază tocmai prevenirea unor argumentări ale adversarului, prin urmare repetarea derivatelor cu *προ-* (10 în aceste rînduri, afară de formule cu πρότερον etc.) n-ar avea de ce să mire, sau cel puțin, autoritatea mss. n-ar trebui încălcată cu atîta ușurință.

Tot pe linia căutării unei logici desăvârșite se înscrie și modificarea, după Spengel: 30,3 ταῦτα δὲ πιστεύουσιν ἐπειδὴ τοῖς πράγμασιν οὐ παρεγένοντο πραττομένοις (sc. οἱ ἀκούοντες), sprijinită pe *credent* din varianta latină β față de πιστεύουσιν din mss. grecești și de *credunt* din α, care, cu valoare de prezent gnomic, sînt potrivite.

În 35, 1 φρομισαστέον οὖν † καὶ περὶ τούτων πρῶτον προθέμενοι τὰς προθέσεις † καὶ τὰς διαβολὰς ἀπολύομεν ὁμοίως, ὥσπερ ἐν τοῖς προτρεπτικοῖς, textul este neclar din cauza lui περὶ τούτων, care nu se referă la nimic precis. Fragmentul cu care Fuhrmann face o apropiere, renunțînd să intervină în text, este 36, 2 πρῶτον οὖν μὲν ἐν τοῖς προομιλοῖς προθήσομεν τὸ πρᾶγμα περὶ οὗ κατηγορήσομεν ἢ ἀπολογησόμεθα ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν προσέχειν δὲ παρακαλέσομεν ἐκ τῶν αὐτῶν ὧν ἐν τῷ προτρεπτικῷ καὶ ἐν τῷ ἀποτρεπτικῷ. După cum se vede, fără identitate de forme, referirile la τὰ προτρεπτικά sînt relevante, ținînd seama că, în general, după ce a dezvoltat un subiect, autorul grec are obiceiul de a-și îndemna cititorul să folosească respectivele forme sau exemple, sau unele similare (cf. de ex. 29, 23 τὰς μὲν οὖν διαβολὰς ἐν ταῖς δημηγορίαις ἐκ τῶν τοιούτων λύειν ἐπιχειρήσομεν, și, cam la fel, 29, 24; v. și 37, 7, cu τοιούτων τὸν τρόπον etc.). Cel mai simplu ar fi deci să propunem περὶ τοιούτων și pentru textul de la 35, 1, ținînd seama și de analogia hotărîtoare cu 36, 42 καὶ οὕτως ἐντέχνως περὶ τῶν τοιούτων ἀπαντήσεις.

În încheiere, o observație tehnică. Sistemul lui Fuhrmann de a face toate trimiterile la diferite locuri din text prin intermediul paginii și a rîndului este cel care l-a silit să adauge la sfîrșitul volumului un indice de corespondență cu ediția Hammer², pentru eventuale comparații. O asemenea metodă îngreunează considerabil cercetarea unor detalii în alte ediții ale aceleiași text, fiind mult mai puțin practică decît cea a citării capitolului și a paragrafului, modalitate întrebuintată de Fuhrmann doar prin excepție.

Chiar dacă am folosit această ediție a tratatului lui Anaximenes cu o ușoară senzație că textul i-a fost uneori « îndreptat » spre o ordonare și o echilibrare pe care în tot cazul arhetipul nu o avea, și care este greu de spus dacă a existat în originalul antic, nu este în intenția noastră să deprecîm calitățile acestui volum, care, binevenit și întocmit pe baza unei largi informații, este merit să ușureze consultarea unei opere importante pentru înțelegerea retoricii de școală din secolul al patrulea î.e.n.

D. Slușanschi

THEMISTII *Orationes quae supersunt*. Recensuit H. Schenkl⁺. Opus consummavit G. Downey. Volumen I, Lipsiae in aedibus B. Teubneri MCMLXI, XXV + 339 p.

Pe lingă Ὑπομνήματα εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικά, pe lingă Ἐξηγητικοὶ πόννοι εἰς τὰ Πλατωνικά și o colecție de scrisori, azi pierdută, opera lui Themistios cuprinde și un număr de 36 cuvîntări. Ediția cea mai recentă a acestora se datorează lui G. Downey. Din prefața lucrării rezultă că a fost inițiată de Heinrich Schenkl, decedat în 1919, care duse la bun sfîrșit colacționarea manuscriselor, iar unele rezultate ale cercetărilor sale le dăduse la iveală, între anii 1898—1901 și 1919, sub titlul *Die handschriftliche Überlieferung der Reden des Themistios*, in Wiener Studien, 20, 1898 (p. 205—243) și 21, 1899 (p. 80—115 și 226—263); 23, 1901 (p. 14—25); *Beiträge zur Textgeschichte der Reden des Themistios*, Sitzungsberichte Akad. d. Wiss. in Wien, Philosph. hist. Kl., 192. Bd., 1. Abh., 1919 (p. 1—89).

Aceste studii ale lui Schenkl au fost puse la contribuție de G. Downey. Din lista bogată a manuscriselor lui Themistios, rîspindite în diferite biblioteci, rezultă că nu există nici un codice

² *Rhetores Graeci*, ex rec. L. Spengel, vol. I, ed. C. Hammer, Leipzig, Teubner, 1894.